

МОТИВАЦІЯ ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ НА ТЕРИТОРІЇ РАДІАЦІЙНОГО ЗАБРУДНЕННЯ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ

ВАСИЛЬ ПАНТІК

Волинський державний університет імені Лесі Українки

Однією з актуальних проблем навчально-виховного процесу є виховання позитивного відношення школярів до фізичного виховання і спорту. Заняття фізичними вправами здійснюються під впливом певних стимулів, спонукань, що виступають у ролі рушійних сил навчальної діяльності школярів. Такими спонукальними силами є потреби інтересам, переконання, ідеали, ціннісні орієнтації. Вони утворюють мотиваційну сферу навчальної діяльності. [2, 3, 4].

Ми виходили з того, що вивчення інтересів, мотивів, орієнтацій школярів під час навчання в школі допоможе визначити причини невстигання, коректувати навчальні програми і сформуванати певну стратегію диференційованого підходу до учнів.

Внаслідок аварії на ЧАЕС значна частина території України зазнала впливу радіонуклідів. Комплекс факторів, пов'язаних із радіаційним забрудненням, як показують наукові дослідження [5, 6, 7], негативно впливають на фізичний і психічний стан дітей та молоді. У зв'язку із цим ми вивчали відношення підлітків, які проживають на території радіаційного забруднення, до фізичної культури.

Наукові дослідження та практика роботи шкіл свідчать, що головним у процесі залучення школярів до фізичного самовдосконалення і виховання у них інтересу до фізичної культури. Інтерес є формою виявлення потреб і виступає своєрідною орієнтацією людини у її зв'язку з дійсністю.

Результати анкетування показали, що в середніх класах учнів чорнобильської зони (2 категорія) інтерес до фізичного виховання і спорту не високий (табл.1).

У 5 класі 81,82% хлопців мають “дуже великий” інтерес до фізичної культури, 9,09% – “великий” і 9,09% – “середній”. В порівнянні з юнаками даного класу, у дівчат спостерігається певна різниця: “дуже великий” інтерес мають 15% опитаних, “великий” – 25% і “середній” – 20,1%, “низький” – 3,3%, “дуже низький” – 3,3% та “інтерес відсутній” –

33%. Ці факти свідчать про те, що інтерес дівчат даної вікової групи ~~всього~~ нижчий, ніж у хлопців.

В шостому класі інтерес хлопців дещо знизився і відповідно становить “дуже великий” – 55,55%, “великий” – 22,23% і 22,22% відповідно – “середній”. У дівчат цього ж класу картина подібна і спостерігається тенденція до зниження показників: “дуже великий” – 28%, “великий” – 25% і “середній” – 50%.

Таблиця 1

Рівень інтересу до фізичної культури у підлітків, які проживають на території радіаційного забруднення

Клас	Стать	Рівень інтересу, %					
		дуже великий	великий	середній	низький	дуже низький	інтерес відсутній
5	Х	81,82	9,09	9,09	–	–	–
	Д	45	25	20,1	3,3	3,3	3,3
6	Х	55,55	22,23	22,22	–	–	–
	Д	25	25	50	–	–	–
7	Х	58,82	17,64	23,54	–	–	–
	Д	25	29,16	37,52	4,16	4,16	–
8	Х	50,0	35,72	14,28	–	–	–
	Д	13,30	20,0	66,7	–	–	–
9	Х	16,66	27,79	55,55	–	–	–
	Д	35,45	4,54	60,01	–	–	–

Юнаки сьомого класу мають відповідно “дуже великий” – 58,82%, “великий” – 17,64%, “середній” – 23,54%. У дівчат даного класу інтерес становить: “дуже великий” – 25%, “великий” – 29,16%, “середній” – 37,52%, “низький” – інтерес відповідно – 4,16% і “дуже низький” – 4,16%.

У юнаків восьмого класу інтерес “дуже великий” – 50%, “великий” – 35,72%, “середній” – 14,28%. У дівчат рівень інтересу складас: “дуже великий” – 13,30%, “великий” – 20%, “середній” – 66,7%.

Рівень інтересу у дівчат дев'ятого класу значно нижчий і становить “дуже великий” – 35,45%, “великий” - - 4,54%, і “середній” – 60,01%. У юнаків інтерес “дуже великий” – 16,66%, “великий” – 27,79% і середній відповідно – 55,55%.

У динаміці інтересу до фізичного виховання спостерігається значне зниження як у юнаків, так і дівчат. У п'ятому класі рівень “дуже великого” інтересу становив 81,82%, а у дев'ятому – 16,66%, що свідчить про відсутність позитивної мотивації і зміни інтересів юнаків. Дівчата теж мають тенденцію до зниження відсотку інтересу до фізичного виховання. П'ятий клас становить 45%, а у восьмому класі – 13,3%. У дев'ятому класі спостерігається деяке підвищення рівня інтересу до фізичного виховання відповідно складає 35,45%. У порівнянні з юнаками, у дівчат градація шкали інтересу впала до рівня “дуже низький” та “інтерес відсутній”.

Низький інтерес учнів до фізичної культури і спорту, на нашу думку, пояснюється невисоким рівнем фізкультурної освіченості майбутніх фахівців, слабким організаційно-методичним та матеріально-технічним забезпеченням навчального процесу, недоліками в організації фізичного виховання у школі, недооцінкою важливості цього напрямку роботи вчителями.

Фізкультурно-оздоровча і спортивна активність учнів у великій мірі залежить від сформованості у них ставлення до навчальної діяльності фізичних вправ, тобто від мотивів діяльності. Поняття “мотив” означає певну спонукальну причину дій та вчинків людини. Із семи запропонованих мотивів (табл.2) перше місце в рейтингу займає “бажання підвищити фізичну підготовку” у юнаків, починаючи із п'ятого класу. Цей відсоток відповідає 45,45%, до восьмого класу він значно зростає і становить 114,28%. У дев'ятому класі дещо понижуюється і складає 61,11%. За рейтингом градації шкали у дівчат дане питання анкети займає друге місце. Відсоток значно нижчий і становить 20% у п'ятому класі і зростає лише до сьомого, де відповідно становить 79,16%. Потім спостерігається деяке зниження рівня мотивації у восьмому і дев'ятому класах, де складає 13,13 і 18,18%.

Проте перше місце із запропонованої анкети у дівчат займає мотив “бажання поліпшити своє здоров'я”. У п'ятому класі на цей мотив відповіли 40,0% дівчаток. У шостому класі – 62,5%, зате в сьомому класі йде значне зниження рівня даного мотиву, де відсоток становить 33,33. У восьмому класі йде різке збільшення числа бажаючих поліпшити своє здоров'я до 80%. Дев'ятий клас виходить до рівня мотивації п'ятого, де відсоток невеликий і становить 40,9.

Мотиви відвідування уроків фізичної культури підлітками, які проживають на території радіаційного забруднення, %

Стать	Назва мотиву						
	Бажання підвищити фізичну підготовку	Бажання поліпшити здоров'я	Бажання навчитись бігати, стрибати, виконувати різні вправи	Інтерес до особистих вчинень	Прагнення отримати добрі оцінки	Прагнення уникнути неприємностей	Сумлінне виконання обов'язків
Х	45,45	40,9	—	4,54	4,54	—	9,09
Д	20	40	30	—	10	—	—
Х	55,55	33,33	—	—	11,11	—	—
Д	25	62,5	25	—	—	—	—
Х	82,35	35,29	—	—	11,76	5,88	5,88
Д	79,16	33,33	12,5	8,33	12,5	4,16	—
Х	114,28	42,85	28,57	—	28,57	—	—
Д	13,33	80	13,33	—	6,66	—	6,66
Х	61,11	5,55	11,11	—	44,44	—	11,11
Д	18,18	40,9	—	—	45,45	—	4,54

Поліпшити своє здоров'я юнаків 5 класу значно менше, ніж підвищити фізичну підготовку. У п'ятому класі було бажаних 40,9%. Із віком цей відсоток знизився до рівня 35,2% у шостому і 33,33% у шостому класі.

Рівень мотивації у восьмому класі зріс майже до рівня п'ятого і становить 42,85%. Проте у дев'ятому класі на дане питання відповіли лише 11,11% юнаків, що вказує на відсутність інтересу до свого здоров'я.

Інтерес до вивчення техніки фізичних вправ (навчитись бігати, стрибати, виконувати різні вправи) юнаки 5, 6 та 7 класів взагалі не

вказали. Він зацікавив хлопців восьмого класу, де відсоток склав відповідно 28,57 і значно понизився у дев'ятому класі до рівня 11,11. Проте дівчата виявили бажання навчитись даним вправам і в п'ятому класі рівень бажаючих склав 30%. До дев'ятого класу інтерес знизився до рівня 11,11%. В шостому, сьомому і восьмому класах становить 25%, 12,5% і 13,33%.

На питання про інтерес до особи вчителя відповіли лише юнаки 5 класу (4,54%) і дівчата сьомого класу (8,33%).

Прагнення отримати добрі оцінки бажають як хлопці, так і дівчата. У 5, 6 класах відсоток невеликий як у хлопців, так і у дівчат і коливається від 4,54% до 11,11%. У дівчат шостого класу даний інтерес відсутній. У восьмому і дев'ятому класах значно більше бажаючих отримати добрі оцінки, де рівень інтересу склав 28,5% і 45,45%. Хлопці восьмого класу бажання майже не виявили, на дане питання відповіли лише 6,66%, про хлопців дев'ятого класу відсоток склав 44,44.

Прагнення уникнути неприємностей хвилює лише юнаків та дівчат сьомого класу, де на це питання відповіли 5,88% хлопців і 4,16% дівчат. Звичка до сумлінного виконання будь-яких обов'язків виробилась у хлопців 5 класу (9,09%), 7 класу (5,88%) і 9 класу (11,11%). На дане питання відповіли лише дівчата восьмого класу (6,66%). Решта школярів на дане питання не відповіли.

Потреби, мотиви, інтереси сприяють формуванню певних установах на необхідність набуття знань. У певній мірі це знаходить відображення у меті пізнавальної діяльності. Основою пізнавальної активності є внутрішніми стимулами виступають пізнавальні потреби в набутті нових знань, у поглибленні тих, що вже набуті, потреби у самовиявленні. Поступово переконання і зацікавлення формують інтерес до занять фізичними вправами, виробляються позитивні емоції, які, в свою чергу, ведуть до формування стійкого інтересу, з'являються бажання до певного виду фізичного навантаження та діяльності.

Юнаків, які з великим бажанням ідуть на уроки з фізичної культури в 5 класі було 100%. В динаміці рейтинг даного питання впав до 66,66% у дев'ятому класі 85,71% – восьмому, 52,94% – сьомому, 100% – шостому класах. Динаміка рейтингу даного питання у дівчат аналогічна: п'ятий клас – 80%, шостий – 62,5%, сьомий – 62,5%, восьмий – 73,33% і дев'ятий – 40,9%.

Без особливого бажання на уроки з фізичного виховання ідуть юнаки сьомого класу (41,17%) і дев'ятого (33,33%). У дівчат без особливого бажання відвідують заняття у п'ятому класі – 15%, шостому – 25%, сьомому – 41,66%, восьмому – 20% і дев'ятому – 59,09%. Дані факти

залежить на те, що інтерес до фізичного виховання в динаміці поступово змінюється.

Без бажання відвідують уроки з фізичного виховання лише юнаки цього класу (5,55%) та дівчата п'ятого і восьмого класів (5%, 6,66% відповідно). Фактично основу наших досліджень відображає стан здоров'я школярів за останні роки.

Стан здоров'я п'ятикласників за останні роки становить: юнаки – 61,12%, дівчата відповідно – 55%. В динаміці поліпшення стану здоров'я як хлопців так і дівчат спостерігається значний спад числа осіб, стан здоров'я яких погіршився за останні роки і становить: хлопці – 38,88% і дівчата – 45%. Проте, стан здоров'я школярів на запитання “лишився без змін” із роками ми бачимо приріст показників: 5 клас юнаки – 9,09%, дівчата – 30%. Для юнаків – 61,12%, дівчата – 63,63%.

Третя графа “погіршився” спостерігаємо значне погіршення стану здоров'я у дівчат п'ятого, шостого, сьомого і дев'ятого класів і відповідно становить: 15%, 12,5%, 6,25% і 22,72%. У юнаків лише сьомого класу ми бачимо незначний відсоток осіб, стан здоров'я яких погіршився за останні роки (становить 5,88%).

Отже, підсумовуючи аналіз даних таблиць можна сказати, що рівень здоров'я прямо пропорційно змінюється із віком в негативну сторону, змінюються мотиви відвідування уроків фізичного виховання, які відчуття змінюються під час занять фізичними вправами та рівень здоров'я за останні роки школярів 5-9 класів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні питання формування інтересів в навчанні / Під ред. С.П. Григоренка. – М., 1984.
2. Алексеева М.І. Мотиви навчання учнів. – К.: Радянська школа, 1984.
3. Божович Л.І. Особистість та її формування в дитячому віці. – М.: Просвіта, 1968.
4. Якобсон П.М. Психологічні проблеми мотивації поведінки людини. – М.: Просвіта, 1969.
5. Чижик В.В., Бенедь В.П. Особливості фізичного розвитку дітей, які проживають на радіоактивно забруднених територіях // *Актуальні медичний альманах*. – 1998. – № 3. – С.166-168.
6. Зевацький В.І., Грейда Б.П., Зимовін А.І., Павлів Л.В., Чижик В.В. *Здоров'я та медико-біологічні особливості життєдіяльності на Чорнобильській АЕС*. – Луцьк: Надстир'я, 1994. – 152 с.
7. Каричук О.В. Стан і перспективи наукового забезпечення державної програми “Діти Чорнобиля” // *Соціально-психологічна*

реабілітація дітей і підлітків, що постраждали від Чорнобильської катастрофи. – К., 1992. – С.3-15.

MOTIVES OF PHYSICAL EDUCATION OF TEENAGERS, WHICH LIVE ON TERRITORY OF RADIATION CONTAMINATION **VASYL PANTIK**

Lesia Ukrainka Volyn State University

The article deals with the problem of the attitude of teenagers who live on the radiated territories towards physical culture.

It is proved that with age the interest and motivation of systemic physical training decreases.

РІВЕНЬ РОЗВИТКУ СИЛИ **У ШКОЛЯРІВ 16-17 РОКІВ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ** **НА ТЕРИТОРІЇ РАДІАЦІЙНОГО ЗАБРУДНЕННЯ** **ЕДУАРД НАВРОЦЬКИЙ**

Волинський державний університет імені Лесі Українки

Важливе значення для раціональної організації фізичного виховання на території радіаційного забруднення мають відомості про фізичну підготовленість школярів. Фізична підготовленість – це комплекс навичок, умінь та фізичних якостей, якими володіють учні в даний час. У сучасних умовах широко проводиться робота з розробки тестів для визначення фізичної підготовленості дітей і молоді. В Україні Постановою Кабінету Міністрів від 15 січня 1996 року затверджені Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення, які є критеріями фізичного здоров'я і життєдіяльності людей. В Європі широкого розповсюдження набула система тестування "Єврофіт". У зв'язку з цим для визначення фізичної підготовленості юнаків різних екологічних зон використовувалася українська і європейська системи тестування.

Велике значення у фізичній підготовленості юнаків відіграє сила (здатність переборювати зовнішній опір або протидіяти йому з допомогою м'язових зусиль). Вона виявляється у вигляді максимальної сили і швидко-силових якостей. Першочергова роль силових властивостей обумовлюється тим, що вони формують необхідну м'язову силу.